

Vendar zre z začudenjem in skoraj z občudovanjem in veseljem svojega otroka, ko hiti z radostnim in lahkim korakom proti šolskemu postlopu, ki je bilo nekoč toli osovraženo!...

O, leskova mast, o doba najbolj črne dresure: saj imaš ravno dandanes — v dobi stoletja otroka! — v večini Evrope svoj najslavnejši čas in najobilnejšo žetev! Iz zibelke kradeš staršem otroke, da jih vzgojiš za — za — za —. Ko si, človek, stvar brez duše, kaj si? Hodi mimo, zla usoda, in ne razpni svojih nesrečnih, temnih peruti tudi nad mojo domovino!

Ampak pomlad se bliža. Dih novega časa je vsekakor v zraku. Čeprav je svoboda pritlikava, čaka vse na dobo, ko bo mogoče sprostiti vse sile za boljše in sončnejše življenje, kot je le-to za nami. Nekdo, vidimo, vodi svojo čredo v Kanaan; pa tam zopet nekdo. Najstrašnejša orožja jim čistijo pot v obljubljeni deželo. Sredi najslabjega gospodarskega in socialnega procesa, ki mu

ne vidimo dna. Pomlad se bliža in tedaj se radi razbesne hudourniki. Novi čas je v zraku. Tudi naše podeželje mu prisluškuje.

Toda mi še nismo čreda. Ali mogoče smo? Mar ne bi radi zlobikovali samega sebe, to je vso gmoto, ki ji je ime ljudstvo, v človeka, ki bo vsaj toliko sebičen, da bo znal ceniti svobodo in samega sebe kot človeka, ne da bi postal stvor brez duše? Moramo naprej, v resnični napredek!

Da, tudi v podeželsko šolo se seli pomlad. Je še negodna, toda pomlad je. Žal, da samo v šolo! Groza kazenskega mesta mora miniti. Razlika med mestom in vasjo mora pasti. Kdor to domovino, to zemljo, to ljudstvo zares ljubi, mora posvetiti vse sile kulturnemu napredku, predvsem pa gospodarskemu in socialnemu izboljšanju podeželja. Če bomo vsi storili svojo dolžnost, se nam ni bati za bodočnost! Poudariti pa je treba še enkrat: takšno delo zahteva celega človeka in celo ljubezen!

Smučarski tečaj za ljudskošolske učitelje

Gorjuše, v februarju 1940.

Kakor lani, tako se je zbralo tudi letos v romantičnem, gorskem, 976 m visokem naselju triglavskega predgorja Gorjušah 10 idealnih prosvetnih delavcev, da si pridobijo onih spretnosti, predvsem metodskih, ki so potrebne za uspešen pouk smučanja v ljudski šoli.

Da je ta pouk potreben, je najlepši dokaz škofjeloški okraj. Šolski obisk teh šol, ki leže večinoma visoko med hribi, se je kljub visokemu snegu močno dvignil, odkar prireja naš znani propagator smučanja, učitelj Janjo Sacherl, nedeljske smučarske tečaje po gorskih naseljih škofjeloškega okraja. Smučanje naj bi se uvedlo kot šolski predmet zlasti tam, kjer naj bi smučil služile kot prometno sredstvo in to naj bi bil glavni namen tega pouka. V to stran je bil tudi usmerjen načrt pouka v našem tečaju.

Ni torej čudno, da je dal pobudo za naš tečaj baš Janjo Sacherl, ki je važnost in potrebo takih tečajev že zdavnaj uvidel. To njegovo prizadevanje sta s svojo naklonjenostjo podprla kr. banska uprava, ki je dovolila potrebne dopuste ter v glavnem financirala tečaj in pa J. Z. S. S., ki ga je organiziral.

Tečaj je trajal sedem dni ter je svoj namen popolnoma dosegel. Tečajniki smo se zbrali iz škofjeloškega, logaškega, kamniškega, gornjegrajskega, laškega, kočevskega, novomeškega in slovenjegrajskega srca. Pod streho so nas vzeli pri Torkarju, nekaj pa pri sosedu. Hrano smo pa imeli vsi pri prvem. Izborna kuhinja je nedvomno tudi mnogo prispevala k dobremu uspehu in židani volji.

Vreme nam ni bilo posebno naklonjeno, kar pa nam ni kvarilo veselja do dela. Marljivo smo bili na terenu od ranega jutra do

pozne večera. Po zajtrku ob 7. uri malo smučarske gimnastike, nato na terišče k praktičnim vajam, pred kosilom malo debate o predelanem gradivu, po kosilu počitek do pol 2. ure, zopet na terišče do pol 17. ure, slede predavanja do večerje in nato še prosta debata do 20. ure. To je bil program vsakdanjega dela.

Vse predvideno gradivo se je smoteno obdelalo, pri čemer se je prvenstveno upoštevala metodična stran obdelave posameznih prvin in likov. To je bilo tem lažje, ker so bili v tečaj sprejeti le učitelji — smučarji, ki so že obvladali osnovne pojme v smučanju. Imeli smo tudi praktične nastope s šolsko mladino gorjuške dvorazrednice. Tu je vsak pokazal, kako je doumel pridobljeno gradivo. Nastopom je sledila kritika s strani tečajnikov samih, kakor tudi vodje tečaja. Da se ni pozabilo tudi na organizatorično stran raznih smučarskih prireditvev, je bilo poskrbljeno tudi s tekmami v teku, smuku in slalomu. Tu smo bili vse, funkcionarji in tekmovalci. Priredili smo dva izleta in sicer na Koprivnih in na Podkljuko. Vodji tečaja, Janjo Sacherlu je pomagal savezni smučarski učitelj Danilo Korč, ki je obenem skrbel za administrativno in ekonomsko stran tečaja.

Prava tovariška prisrčnost in dobra volja sta nas prevečali ves čas. Ustanovili smo celo svoj pevski zbor, ki je zapel pri maši na Koprivniku. Težko je bilo slovo od gostoljubnih Gorjušcev. Vsak si je za spomin vzel s seboj srček ali pristno gorjuško čedro. — Mnogo znanja smo si pridobili v tečaju in to znanje bomo skušali uporabiti na terenu med mladino ter s tem najbolj pokazali svojo hvaležnost vsem onim, ki so kakor koli pripomogli k tečaju.

Smuk!

R-r-r...

UČITELJSKI POKRET

Raziskavanje telesnega razvoja naših šolskih otrok

(Ob skorajšnjem izidu »Prosvete«)

Marsikdo je že izpraševal, kako to, da še do danes ni izšla toliko pričakovana »Prosveta«. Toda vsak, ki jo bo ob njenem izidu prelistaval in samo površno pregledoval vsebino v njej priobčenih razprav, mu bo popolnoma jasno, da ob tako ogromnem delu ni bilo mogoče ničesar drugega ukreniti, posebno še zaradi tega, če se je hotelo njeni vsebini dati ne samo publicističnega značaja,

temveč nad vse resno znanstveno obeležje. Razumljivo je, da tako delo zahteva ne samo primerne čase, temveč ogromnega napora in nad vse velike točnosti pri urejanju materiala samega, pregledovanju istega, posebno pa pri izračunavanju statističnih konstant in zopet pri interpretaciji istih. Zato ni ta »Prosveta« važna samo zategadelj, ker podaja vsaj nekaj osnov statistični metodologiji, ki bodo

pokretajem zelo koristile, temveč tudi zato, ker prinaša do sedaj pri nas nikjer še tako podrobno in metodično obdelane izsledke iz statističnega raziskovanja telesnega razvoja. Zato moram resno priporočati vsemu učitelstvu, ne samo pokretajem, da ne samo z zanimanjem prečitajo, temveč tudi temeljito preštudirajo vsebino te »Prosvete« in da je potem ne odložijo na neki zapuščen konec svoje knjižne police ali pa celo med zavržen časopisni papir. Zavedati se moramo, da je ta »Prosveta« mejna točka našega raziskovanja, vrh v prvem delu našega programa, ki mu še sledi raziskovanje prehrane, in obenem je tudi s statističnega stališča najtemeljitejša študija iz obdelave naših anket. Z objavo iz raziskovanja prehrane bo naš prvi del končan in sledil mu bo drugi del, pravilna uporaba dosedanjih izsledkov v našem praktičnem delu v vseh ozirih kakor tudi zaključki o cilju in nalogah naše šole. Zato naj vsi to »Prosveto« dobro shranijo, ker bo vsako nadaljnje delo brez in njenih podatkov skoroda nemogoče.

Kakšen pomen pa ima vendar vsebina te »Prosvete«, da je tako važna. O tem naj nekoliko napišem.

Kakor vam je gotovo znano in tudi sami ste morali najbrž tako postopati, so se pri raziskovanju telesnega razvoja našega ljudskošolskega otroka do sedaj uporabljale le normalne tujih raziskovalcev, ki seveda niso bile primerne našim razmeram niti v antropološkem, še manj v sociološkem pogledu. Ob takem primerjanju so se večkrat pojavile čudne razdelitve, ki so dale povoda sklepam, da tu ni nekaj v redu. Kakor ste sami opazili, se je večinoma iz njih zaključevalo na veliko podnormalno ali celo v nekaterih starostnih letih na nadnormalno razvitost naših šolskih otrok, četudi so vse ostale okoliščine jasno označevale, da temu ne more biti tako niti v enem ali drugem primeru. Pri celotnem pregledu vseh do sedaj objavljenih raziskovanih primerov ob primerjavi s tujimi normalami se je prav lepo opazilo, da je vzrok v osnovi primerjave same, ker se je vedno pokazala enako nagnjena asimetrična razdelitev. Prestojalci nam ni ničesar drugega, kakor to, da si poiščemo novo »normalo«, ki bo izvedena iz pri nas raziskanih primerov in s tem primerna naši sredini in našemu otroku, čeprav smo si bili v svesti ogromnih naporov kakor tudi pomanjkanja predštudija za popolnoma znanstvenega (antropo- in biološkega) gledišča osvetljenega interpretiranja naših izsledkov. Vendar se nam je naše delo v veliki

meri posrečilo, kar priča »Prosveta« sama in v čemer dolgujemo precejšno zahvalo Šoli narodnega zdravja z direktorjem dr. Borčičem in seveda našemu učitelju in svetovalcu dr. F. Mikiču, šefu statističnega oddelka.

Pri podrobnem ocenjevanju naših izsledkov, zlasti pa pri uporabi naše, t. j. Pokretove »normalne«, moram opozoriti še na ene dejstvo. Postavitev »normalne«, če bi jo sploh tako smeli imenovati, smo dosegli s pomočjo uporabe biometrično-statističnih metod, ki so nam nudile dovolj točno in matematično natančno zanesljivost pri določanju mej tipov vsakega starostnega razreda. S tega stališča je naša metoda vsekakor pravilnejša in tudi uporabljivejša kakor pa so bile metode pri postavljanju tujih normal, ki so se naslanjale samo na gola medicinsko-klinična opazovanja posameznikov, vzeti iz skupne ljudske strukture, kar je zlasti očitno pri Stratzu. Tudi v tem je vzrok več o tako velikem razlikovanju naših izsledkov od onih. Vendar s tem ne mislim trditi, da so naši izsledki že tudi merilo za popolnoma pravičen, zdrav razvoj človeškega telesa neke starostne stopnje, ker bi bilo treba tu upoštevati še vse ostale čimtelje takega zdravega razvoja, kot vsebino krvi, toščavost, mišičje, turgor, morebitne bolezni itd., zlasti pri raziskovanju posameznih primerov. Toda nam ni bilo ležče na tem, da doženemo mere za popolnoma pravilni telesni razvoj, temveč da dobi oni večinski tip telesne mere v enem izmed starostnih let, ki pri upoštevanju vseh primerov, dobro, srednje in slabo razvitih, podane matematično zanesljive podatke za tipizacijo, ali pa, če hočemo tako imenovati, normalo telesnega razvoja naših otrok. To se nam je na podlagi zbranih podatkov posrečilo in sedaj je na naših sodelavcih, da skušajo ob primerjavi objavljenih tipov in svojih izsledkov poiskati one primere, ki ne ustrezajo tipom, in izvajati na podlagi tega primerne zaključke.

Naše delo o raziskovanju telesnega razvoja pa s tem ni zaključeno. Čez nekaj let, ob intenzivnem delu in prav tako intenzivni uporabi sedaj objavljenih podatkov mogoče že po 3 letih, nam bo potreba konstatirati, ali ustrezajo tipi, ugotovljeni na podlagi do sedaj nabranega gradiva, v večini primerov. Ponovno bo potrebno preiskati našo mladino, toda še v večjem obsegu kot sedaj. Takrat bo potem lahko naša »začasna normala« dobila svojo končno veljavno potrditev. K temu cilju pa nas vodi le resno in intenzivno delo.

Debevec Boris

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ

Mlajši rod

Mlajši učiteljski rod se že dokaj časa bori za restavriranje našega učiteljskega, ker vidi, da res v marsičem več ne zadošča.

Zato pa, ker je morala mlada generacija študirati na učiteljskih, ki marsikomu niso po volji, ne more in mu tudi ni dovoljeno, da jo v slabem smislu kritizira. Krivico dela mladim učiteljem oni, ki trdi, da ne zna mlad učitelj učiti kmeta kmetovati, da ni umen sadjar, trsnicar ali drevnecničar, da ne zna čebelariti itd. Zavoljo tega neznanja (čeprav tudi mladi učitelj dobro čebelari, ima vzorne drevesnice in ...) je lahko vseeno odličen učitelj. Poglavitna je ljubezen do naroda in mladih duš, katere vzgaja. Mnogokrat se čuje, da je bil ta ali oni stari učitelj res pravi učitelj, ker se je dobro naučil kmetovati in to učenost tudi učil poverjeni mu narod. Res je; tudi to je potrebno. Toda poglavitno je, da človek postane pravi človek. Ni prvi in poglavitni namen učitelja, da iz kmečkega otroka napravi samo dobrega orača ali umnega govejereja, v prsih bi pa imel kamenito srce za vse, kar je lepega in dobrega.

Mlado učitelstvo ni naše. Ono ne razume kmeta. Našega otroka bodo čisto skvarili. Učijo ga same neumnosti. Take očitke mora mlajši rod dan za dnem čitati in poslušati, med tem, ko dela z vsemi silami za tem, da bi se zboljšalo obupno stanje našega kmetovalca. Posebno za onega, ki zasluži le 8 din dnevno, ki ima deco boso in nago, ki nima sredstev za zdravnika. Za onega, ki spi po hlevih in vlažnih kočah, kjer je leglo jetike in podobnim boleznim. Mladi rod preveč dobro pozna onega, ki v resnici obdeluje polje in vinograde raznim bogatim kmetom. Kdo drugi, kot pa mladi rod učiteljev zbira statistike, ki jasno kažejo nezno stanje podeželskega človeka.

Izrečite objektivno sodbo o mlajšem učiteljskem rodu, ki spoznava vsaki dan bolj, da je neuspeh v vseh šolah ravno v nemogočem socialnem položaju našega pravega poljedelstva.

Ali naj učimo kmetovati z umetnimi gnojili, če jih nihče kupiti ne more. Ali naj učimo vse bolj podrobno o vsemogočih poljedelskih strojih, če pa v vasi niti enega ni. Učiti pa moramo brezpogojno o orodju, ki

Zmago Švajger:

VELIKI DAN

(Iz zbirke: Med tovariši.)

»So v življenju dnevi, ko človek ničesar ne vidi, ne čuje in ne sluti. Niti dvomov ni! Človek se bliža k topi popolnosti in zapre vdano pred seboj in drugimi svoje oči. Čez obraz se mu razlije čuden mir. In slepci vidijo na njegovem licu srečo!

Le ob velikem dnevu se človek zopet zbudi iz vsakdanje dremavosti, radovedno odpre oči in išče življenja, tovarišev, ljubezni, odkrite in tople besede — misli, ki bi nam pokazala našo pravo podobo, obdano z okvirjem resničnega življenja naših dni. In nič več bi si ne želel na tem svetu, kot videti naše obraze v živi procesiji ob tej podobi...

Najboljši izmed tovarišev bi nam moral v uvodu (namesto običajnega poročila) odkrito povedati, da se vsaki pesmi, ki se poje iz leta v leto z isto melodijo, manjša tudi iz leta v leto krog njenih poslušalcev. — Res je, tu pa tam še kateri malo prisluhne, morda nas celo pohvali — toda ne varajamo se, pesem z našim napovedom rada ostari in pride počasi v pozabo! Pesem, ki poje le o važnosti enega stanu, pač ne bo nikoli ponarodela... Le zdrav dih iz življenja jo lahko še reši, da je ne bomo lepega dne peli samo sebi! Stanovska prosveta lahko ima samo naš napev, pesem o kruhu pa mora imeti melodijo, ki jo bodo lahko pele množice šolanih in nešolanih pevcev, pesem o kruhu — sanje in hrepenenje malih — naj ima zdrav napev, ki se je rodil v ljudstvu!

Ko bi izzvenele zadnje besede, bi se pričela procesija. Človek bi jih gledal kot ničesar nikoli! Počasni bi prihajali...

Tovariš predstojnik z uglašenim korakom! Prijubljen je. Vsi ga imajo radi. Prepričan

je, da bi si tovariši izvolili boljšega predsednika, če bi ga našli. Z vedno se smehljajočim obrazom bi brez strahu odložil dopise. Za trenutek bi pozabil na nje in se ustavil ob podobi. — Svečan molk navzočih tovarišev, čeprav društveni zvonček počiva: »Tako, tako,« bi mrmral, »toliko življenja brez nas in dopisov! Nobenih predlogov — čudoviti dih trpljenja jih vodi v eni sami veliki misli... Kam? Nikjer ni videti zlate sredine!«

Dovolj. Vrnili bi se nazaj k mizi. Pred njim bi ležali dopisi... papir našega časa!

Tovariš tajnik! Spodobno bi dvignil zamišljeno glavo, pogled bi mu splaval preko tovarišev in tovarišic k predsedniku, počasi bi zapustil tajniško mizo in s pesniškim zanosom občudoval podobo. »Videl sveta sem in ljudi, videl sem bogatino življenje in revežem daroval sem toplo besedo v grenke dni! — Tovarišicam z našo živo besedo, kazal sem večkrat, kje doma je trpljenje in kje poznajo res bedo. — Tajinstvena slika, sijajen uvod k umevanju odlomkov iz Gorkega drame: Na dnu, ob tajniškem poročilu!«

Z zavestjo, da bo ob prvi priložnosti, če ne bo napovedanega predavatelja o pogozdovanju ali čem podobnem, o tem tovarišem predaval, bi se vračal na svoje mesto. Na vedno jasno čelo bi padel mrak, ki se zaje-dava v dušo in sili človeka k trajnejši svetlobi. Na tajniški mizi bi za trenutek brez posebne vrednosti slonela znana knjiga...

Tovariš blagajnik — človek iz carstva števil, bi se pomaknil bliže. Resen bi bil kot vedno. Živa naša vest je. Ta članarina — vkopan kamen spodtike in glavna točka obnege zborna, je še vedno najsigurnejše kazalo stanovske zavesti in sloge ter moči med nami. Ob nobeni priložnosti ne bo pozabil poudariti težav, ki nastanejo zaradi nerednega plačevanja članarine. Danes je izgubil bitko — nekaterim članom so zmanjšali članarino na račun zlate rezerve, ki je pač draga vsa-

kemu dobremu blagajniku! Huda reč je s temi nesrečnimi številkami! — Ob podobi je. Poslovil bi se rad od števil. Ne more — ves je v njih! »Toliko ljudstva — takšno društvo — pa brez blagajniške knjige! Ni mogoče! Če je le nimajo skrite — kdo ve? Najbrž blagajnik ni viden — članarino pa plačujejo ob priliki. Na občnih zborih, če jih sploh imajo, najbrž o njej ne glasujejo. Vsaj soditi je tako. Takšen svet!«

Pomikal bi se dalje. Tajna o članarini in o blagajniku, ki ga ni videti, bi mu težila korak.

Tako bi prihajali in odhajali. Srce polno dvomom o življenju, ki bi ga naj vodili, bi se zrcalilo v naših očeh...

Tovariš pokretaš! Z mladeniškim korakom bi se vlnjudo blizal podobi. Dobro pozna življenje najširših plasti našega ljudstva. Beležnica ga na sleherni poti navadno spremlja. Ustavil bi se. Čudno — beležnica bi ostala v žepu! Viden vtis mu je čitati z lic. »Glej jih no, kako živijo! Kakšna neki so njih pravila, če jih sploh imajo? Gotovo jih nimajo! Kje neki je njih delovni načrt? Toda kljub temu je videti živahno delavnost in neki skriti red. Prava skrivnica življenja! Neverjetno! Mnogo čednih pravil sem že prečital in sestavil, marsikaj zanimivega za naše oči sem že videl od svojih študijskih raziskovanj vasi, kaj takšnega, ne, kaj takšnega pa še res ni v naših beležkah!«

Vračal bi se k svojim. Na obrazu bi mu čital nemir — beležnica bi skrivnostno počivala v žepu...

Blizali bi se najmlajši...

S sipin brezposelnosti so prišli tovariški med svoje. Vero v knjižno modrost, v moč vzgojnih nauk, v resničnost lepih besed in v človeško pravico, so jim omajali ljudje, ki so jih morali srečavati na poti do kruha. Tudi ti bi obstali pred podobo! Vse bližja bi jim

bila kot ostalim... Pogled bi jim lepel zdaj na podobi, zdaj zopet ob tovariših, ki so jih vzeli med se. Našli bi sebe in videli, da so vez med njimi! Obrazi s podobe bi jim bili znani s poti, ko so bili lačni kruha in pravice do življenja. Nič začudenja!

Odhajali bi... V očeh volja do dela! Zavest skupnosti in iskrenega tovarštva bi jih vodila tja, kjer se vsak dan čuje, da živi naš narod! — Življenje bi vsem smehljaje pisalo skrito pravilico sodobnosti...

Tako bi radovedno zrl v živo procesijo, iz oči bi ji zajemal misli, in ne bal bi se več teme med nami!«

Tako stoji zapisano v dnevniku učitelja Nerada, ko se je vrnil z zborovanja in hotel pričeti novo življenje...

Kako smo proslavljali praznik sv. Save

(Dopis iz vardarske banovine)

V Crni Reki, kjer služujem, in mislim, da tudi po vseh okoliščinah vseh, se praznik sv. Save, kot povsod v Srbiji, smatra kot dan šolske slave, vendar s to razliko, da imajo glavno besedo na slavi starši otrok, odnosno vsa vas, otroci pa samo deklarirajo nekaj pesmic in prisostvujejo rezanju kolača. Vsa vas pa potem v šoli pije in se zabava do pozne noči. Torej praznik vse vasi.

Že zgodaj zjutraj so prišli otroci v šolo, umiti in kolikor mogoče lepo oblečeni. Bil je njihov praznik, edini v letu, da je bil res